

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti alkoholitootjate konkurentsivõime

Tallinn

Veebruar 2009

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Koostaja: Vilja Vähi

Tel. 6681256

E-post vilja@ki.ee

EKI Rävälä 6

19080 Tallinn

Tel. 6681242

Faks 6681240

E-post eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sissejuhatus

Töö on teostatud EV Põllumajandusministeeriumi tellimusel.

Töö **eesmärgiks** on anda hinnang Eesti alkoholitootjate konkurentsivõimele siseturul, kasutades selleks õlle ja viina sortimendi- ja hinnauuringut kauplustes ning kauplusejuhatajate küsitlust.

Kooskõlastatult tellijaga olid töö ülesanneteks:

- leida kui lai on kodumaise ja importõlle ning viina sortiment Eesti suuremates kauplustes suur- ja väikelinnades ning maapiirkondades;
- leida kui suure osa moodustavad kodumaised õlled ja viinad kaupluste sortimendis ning millised on trendid pakkumises;
- võrrelda kodumaise ja importõlle ja viina hindasid;
- jälgida kodumaise ja importõlle ja viina osakaalu muutusi kaupluste käibes.

Töös on kasutatud EKI poolt 2008. aasta mais läbi viidud toidukaupluste sortimendi- ja hinnavaatlust ning kauplusejuhatajate küsitlust.

Töö maht on 17 lehekülge.

Eesti alkoholitootjate konkurentsivõime

Käesolev kodumaise õlle ja viina konkurentsivõimet analüüsiv töö põhineb EKI poolt 2008. aasta mais läbiviidud uurimistöole “Eesti toidukaupade positsioon siseturul”. Antud töös käsitletakse kaht peamist alkoholitoodete gruppi – õlut ja viina põhjalikumalt, kui eelpoolnimetatud töös.

Õlle ja viina sortimendi ning kodumaise ja importalkoholi käibes on osakaalu arvutuste aluseks võetud antud kaubagrupi kogu kaupluses müügilolev sortiment. Hinna määramise aluseks olid mõlemast kaubagrupist indikaatorkaubad: õlle puhul 0,33- ja 0,5-liitrine plekkpurk ning viina puhul 0,7-1-liitrine klaaspudel, millede põhjal on arvatud liitri õlle ja viina hind.

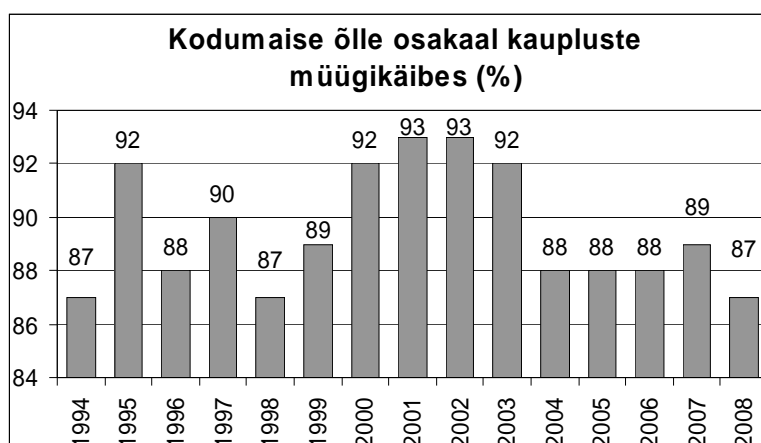
Õlu

Viimasel viiel aastal on kodumaise õlle osakaal kaupluste müügikäibes püsinud kauplusejuhatajate hinnangul suhteliselt stabiilselt 87-89% ringis (tabel 1). 2008. aasta mais hinnati kodumaise toodangu osakaaluks 87% õlle müügikäibes, importõlle osakaal oli 13%. Eesti õlletootjate tooted Eesti turul endiselt konkurentsivõimelised, kuid kaupluste andmed näitavad kergelt turupositsiooni nõrgenemise tendentsi. Tallinnas on importõlle osakaal kaupluste õllekäibes suurem kui mujal Eestis. Samuti on pealinnas kodumaise ja importtoodangu turuosakaalude kõikumised aastati suuremad kui mujal.

Tabel 1

Kodumaise ja importõlle osakaal kaupluste rahalises käibes (%)

	Eesti kokku		sh Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu
2008 mai	87	13	70	30	88	12	91	9
2007 mai	89	11	76	24	90	10	93	7
2006 mai	88	12	80	20	89	11	91	9
2005 mai	88	12	70	30	90	10	94	6
2004 mai	88	12	83	17	91	9	87	13
2003 mai	92	8	86	14	92	8	94	6
2002 mai	93	7	87	13	93	7	95	5
1996 mai	88	12	77	23	87	13	93	7

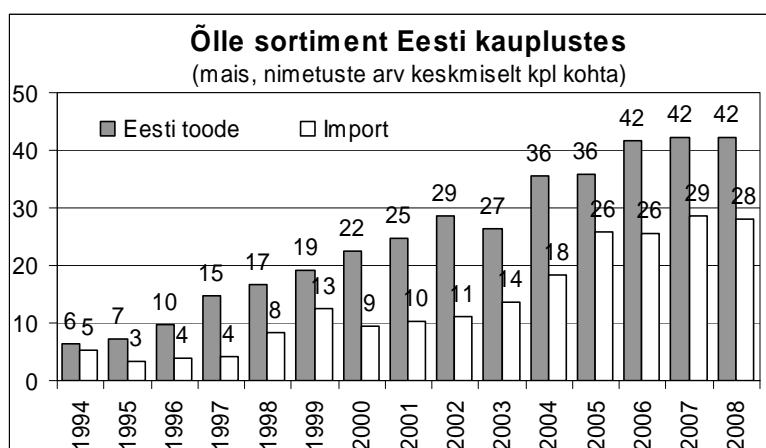
Õlle sortimendi laiuses viimase aasta jooksul suuri muutusi ei toimunud. 2008. aasta mais oli Eesti suuremates toidukauplustes müügil keskmiselt 42 **nimetust** kodumaist ja 28 nimetust importõlut kaupluse kohta (tabel 2). Sarnane oli õlle valik ka 2007. aasta mais. Kodumaise õlle valik Eesti kauplustes keskmiselt on püsinud 42-l nimetusel viimased kolm aastat. Seevastu Tallinna kauplustes vähenes kodumaise õlle sortiment viimase aastaga 53-lt 47 tooteni keskmiselt kaupluses, väljaspool pealinna Eestis toodetud õlle valik veidi suurenes. Importõlle valik jäi kõigis piirkondades praktiliselt muutmatuks. Sellest tingitult Tallinnas kodumaise õlle positsioon sortimendis veidi nõrgenes ning importõlle osakaal suurenes.

Tallinna suurte toidukaupluste õllevalik on 2 korda laiem kui teistes Eesti linnades keskmiselt ning ligikaudu 3,5 korda laiem kui maapiirkondade kauplustes. Põhiliselt on vahe eri piirkondade kaupluste sortimendis tingitud importõlle erinevast valikust, kodumaiste õllenimetuste arv kaupluse kohta on üle Eesti üsna ühtlane. Importõlle valik on Tallinna kauplustes 2 korda laiem kui kodumaise toodangu sortiment, mujal on eesti õlle valik rikkalikum kui importõlle valik. Tallinna kauplused pakuvad rohkesti importõlut, sest tallinlased on ise altimad erinevaid õllemarke proovima ning lisaks külastab Tallinna palju välisuriste, kellele

Tabel 2

Õlle sortimendi laius kauplustes
(nimetuste arv keskmiselt kaupluses)

	Eesti kokku		sh Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu
2008 mai	42.1	28.0	46.5	95.0	44.3	26.8	36.7	3.1
2007 mai	42.1	28.7	53.3	94.2	43.0	26.9	35.8	3.9
2006 mai	41.6	25.5	46.0	92.2	46.0	22.5	32.9	3.5
2005 mai	35.9	25.7	42.8	81.8	38.7	22.8	26.9	3.4
2004 mai	35.6	18.2	42.3	52.7	38.3	17.0	28.6	6.3
2003 mai	26.5	13.7	34.0	45.7	27.5	10.4	22.1	6.3
2002 mai	28.6	11.0	37.0	32.5	29.2	8.8	24.0	5.5
1996 nov	15.0	5.5	21.0	15.0	16.4	4.8	9.7	2.3

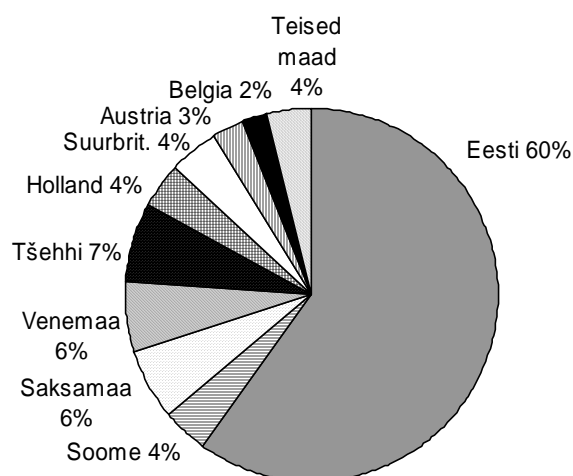

kauplused ja toitlustusasutused soovivad pakkuda meelepärast õllesortimenti. Väliskülalised maitsevad Eestit külastades meeleldi ka kohalike tootjate Saku Õlletehase ja A. Le Coqi tooteid, mis on ka Soomes ja Rootsis juba küllalt tuntud.

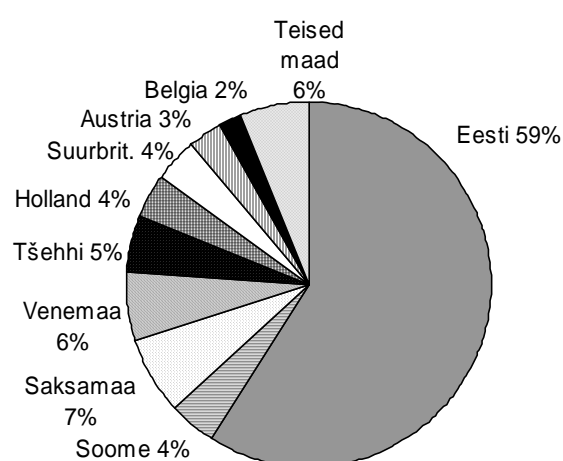
Kauplustes müügiolevast õllest pärines 60% Eesti tootjalt ja 40% oli imporditud teistest riikidest. Importõlut oli müügil kokku 25-st riigist. Importõlled valikus jätkus tšehhi õlle sortimendi laienemine Eesti kauplustes ning selle tulemusel oli 2008. aasta mais importõlledest suurim just tšehhi õlle valik. Aasta tagasi oli sortimendi osas importõlledest turuliider Saksamaa, 2008. aastal taandus Saksamaa teisele ja Venemaa kolmandale kohale. Tšehhi õlut oli kaupluses keskmiselt 4,8 nimetust, saksa õlut 4,2 ja vene õlut 4 nimetust.

Joonis 3

Õlle sortiment riigiti mais 2008

Õlle sortiment riigiti mais 2007

Kodumaises õllevalikus on purgiõlle osakaal aastatagusega võrreldes järsult suurenenud ning klaas- ja plastpudelis õlle osakaal vähenenud. 2008. aasta mais oli kauplustes müügiolevast kodumaisest õllesortimendist 79% pakendatud klaas- ja plastpudelisse ja 21% plekkpurkidesse (2007.a vastavalt 93% ja 7%).

Müügilolnud kodumaisest purgiõllest olid 76% 0,5-liitrised, 13% 0,33-liitrised ja 11% pakendatud 24x0,33-liitristesse karpidesse (nn kohvid). Aastaga on 0,5-liitristesse purkidesse pakendatud õlle osatähtsus valikus suurenenud 1%-punkti, nn kohvrites müüdava õlle osakaal suurenenud 4%-punkti võrra ja väikepurkidesse pakendatud õlle osatähtsus vähenenud 5%-punkti.

Importõlle pakendite osas viimastel aastatel suuri muutusi toimunud ei ole. 2008. aasta mais oli kauplustes müügilolnud importõllest 63% pakendatud klaas- ja plastpudelitesse ning 37% plekkpurkidesse (2007.a vastavalt 62% ja 38%). Plekkpurki oli pakendatud 25% Eesti kauplustes müüdavast tšehhi õllest, 23% saksa õllest ja 30% vene õllest. Seega oli endiselt suurem osa neist riikidest imporditud õlledest pudeliõlled. Soomest toodud õlle pakendi osas on olukord aga jätkuvalt vastupidine - suurem osa Eestis müüdavast soome õllest on purgiõlled (2008.a mais 89%). Kuid ka soome õlle sortimendis on pudeliõlle osakaal aastaga suurenenud (2007.a 94% purgiõlu). Soome purgiõlle suurt osakaalu võib põhjendada sellega, et suur osa soomlasi ostab Eestist lahkudes koju õlut kaasa ja lisaks eesti õllele ostetakse kaasa ka soome õlut. Purgiõlut on aga turistidel kergem transportida kui klaaspudelisi jooke.

Imporditud purgiõlle sortimendist oli 69% 0,5-liitristes purkides, 26% 0,33-liitristes ja 5% 24x0,33-liitristes kohvrites.

Pealinna kauplustes pakutavas õllesortimendis on purgiõlled suurem osakaal kui teistes piirkondades. See on tingitud suuremast välituristide arvust ning nende soovidega arvestamisest.

Alkoholsete jookide **jaehinnad** on viimastel aastatel tõusnud pigem vähem kui üldine tarbijahinnaindeks. Kuid aktsiisimäärade tõusu ja tootmiskulude suurenemise (eelkõige tooraine kallinemise) tõttu 2008. aastal kallinesid need tarbijahinnaindeksi kasvust enam. Kodumaine purgiõlu oli 2008. aasta mais võrreldes aastatagusega 13,3% ja importõlu 12,9% kallim (tabel 3). Liiter eesti purgiõlut maksis 2008. aasta mais kauplustes keskmiselt 26.24 krooni ja importõlu 32.10 krooni. Seega endiselt oli kodumaise õlle positsioon hinnakonkurentsis importõllega tugev, kuid hinnavahe vähenes aastaga 1%-punkti võrra. 2008. aasta mais oli imporditud purgiõlu 22% kallim kui Eestis toodetud purgiõlu, aasta tagasi oli hinnavahe 23%. Kodumaine purgiõlu oli keskmiselt 11% kallim kui klaaspudelisi õlu.

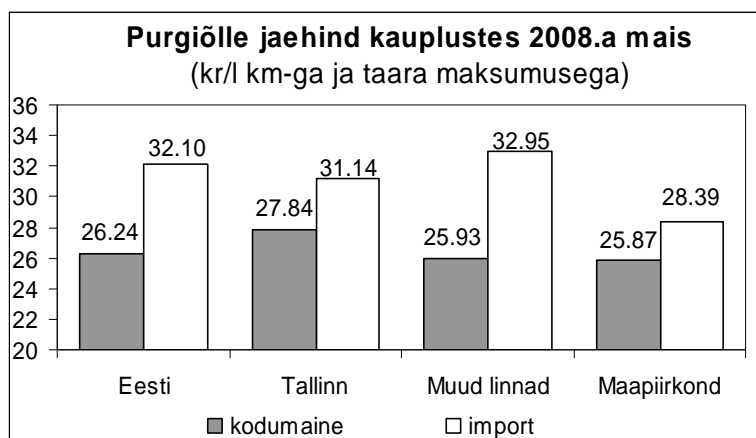
Tabel 3

Purgiõlle jaehind kauplustes (kr/l km-ga ja taara maksumusega)

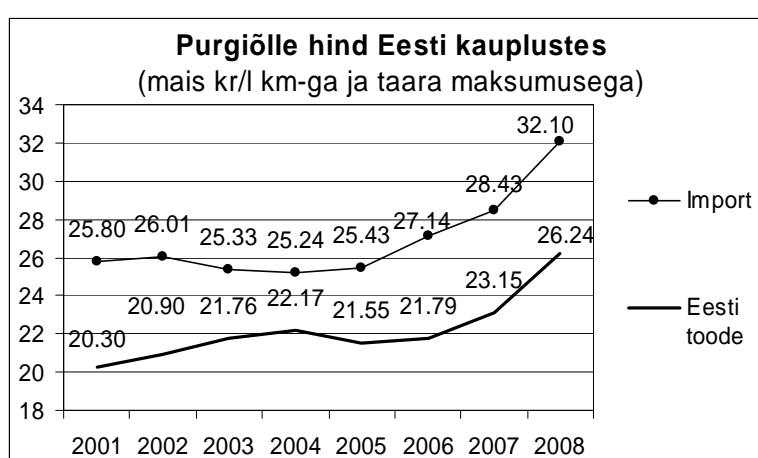
	Eesti kokku		sh Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu	Eesti õlu	Importõlu
2008 mai	26.24	32.10	27.84	31.14	25.93	32.95	25.87	28.39
2007 mai	23.15	28.43	24.17	28.08	22.61	29.13	23.67	24.17
2006 mai	21.79	27.14	23.53	27.30	21.38	27.44	21.18	24.44
2005 mai	21.55	25.43	22.13	25.83	21.65	25.32	19.72	23.58
2004 mai	22.17	25.24	22.56	25.63	22.36	25.28	21.27	24.39
2003 mai	21.76	25.33	21.95	25.88	21.09	25.32	22.86	24.01
2002 mai	20.90	26.01	21.54	27.39	21.08	25.68	19.85	24.16
1996 mai*	17.00	33.70	19.50	31.40	16.60	34.90	16.20	34.10

* kogu sortimendi keskmine hind, sh klaaspudelid jt

Joonis 4

Joonis 5

Tabel 4

Purgiõlle hind vastavalt purgi suurusele 2007-2008.a (kr/l km-ga ja taara maksumusega)

	õlu 0,33 l purgis			õlu 0,33 l purgis 24 pakk			õlu 0,5 l purgis		
	mai 2007	mai 2008	muutus +/-%	mai 2007	mai 2008	muutus +/-%	mai 2007	mai 2008	muutus +/-%
Eesti kokku									
Eesti õlu	27.92	30.41	8,9	24.12	27.53	14,1	22.40	25.54	14,0
Importõlu	31.26	35.26	13,0	26.13	29.25	11,9	27.17	27.72	2,0
sh Tallinn									
Eesti õlu	28.95	32.65	12,8	23.64	27.04	14,4	23.14	26.85	16,0
Importõlu	30.06	33.00	9,8	25.69	28.96	12,7	27.46	30.63	11,5
muud linnad									
Eesti õlu	27.30	29.27	7,2	24.88	28.34	13,9	22.01	25.24	14,8
Importõlu	32.22	40.01	24,2	28.21	30.10	6,7	27.46	30.03	9,4
maapiirkond									
Eesti õlu	24.45	29.73	21,6	-	-	-	22.80	25.61	12,3
Importõlu	27.95	36.67	31,2	-	-	-	22.85	26.51	16,0

Tallinnas on kodumaine õlu jätkuvalt kallim kui mujal Eestis. Kodumaistest purgiõlledest olid madalaima liitrihinnaga 0,5-liitrised purgiõlled, mille liiter oli 2008. aasta mais 7% odavam kui kohvriõlled (24x0,33 l) ja 16% odavam kui üksikul 0,33-liitrisel purgiõlled. Samas kodumaine kohvriõlu kallines aastaga enim (+14%). Ka imporditud purgiõllest oli odavaim 0,5-liitrine purgiõlu, mille liiter oli 5% odavam kui 24-pakis õlu ja 21% odavam kui 0,33-liitrisel purgis õlu.

Tallinnas oli 24-pakis (nn kohver) müüdav õlu odavam kui teiste linnade kauplustes. Eestis toodetud kohvriõlu maksis Tallinnas 5% ja importõlu 9% vähem kui väljaspool pealinna. Teiste linnade kauplustest oli kodumaine kohverõlu vaatluse teostamise ajal müügil vaid Pärnus ja Haapsalus ning importõlu ainsana vaid Pärnus.

Kõige kallim õlu oli müügil Tallinnas ja see oli 0,5-liitrine Suurbritanniast pärit purgiõlu hinnaga 68.18 kr/l. Odavaim importõlu oli pärit Lätist (0,33-liitrine purgiõlu hinnaga 16.67 kr/l). Võrreldes Eesti kauplustes müüdavate purgiõlledel keskmisi hinnatasemeid riikide kaupa selgus, et eesti õllest (26.24 kr/l) odavam oli läti (18.90 kr/l), poola (19.90 kr/l), ukraina (23.00 kr/l) ja venemaa (25.00 kr/l) purgiõlu (tabel 5). Hinnakonkurentsi Eesti odavamatele õllesortidele pakkusid 2008. aasta mais ka Tšehhist ja Taanist imporditud 0,5-liitrised purgiõlled, mille hind oli erinevates kauplustes 11-12 krooni purk. Osa neist riikidest pärit õlledest olid aga kallimad.

Tabel 5

Purgiõlle keskmised ja hinnad Eestis vastavalt tootjamaale 2006-2008.a mai
(kr/l km-ga ja taara maksumusega)

	2006	2007	2008
Läti	21.80	-	18.90
Poola	16.80	16.30	19.90
Ukraina	-	-	23.00
Venemaa	21.90	23.50	25.00
Eesti	21.80	23.15	26.24
Taani	24.40	27.40	29.30
Austria	24.00	25.40	29.40
Soome	26.80	27.30	29.70
Tšehhi	24.60	28.10	32.70
Saksamaa	27.90	29.20	33.10
Holland	29.00	27.70	34.80
Austraalia	36.80	33.30	35.00
Itaalia	34.50	30.80	39.50
Prantsusmaa	35.40	34.60	39.50
Hispaania	32.10	36.60	44.40
USA	-	48.50	47.00
Rootsi	37.80	37.30	51.20
Belgia	40.00	43.40	53.30
Suurbritannia	53.10	53.50	54.70

2008. aasta 9 kuuga **toodeti** statistikaameti andmetel Eestis 101,2 mln liitrit õlut, mis on 8% vähem kui 2007. aasta 9 kuuga. Eestis müüdnud õlle kogusest 89% moodustasid kodumaised õlled. 2008. aasta 9 kuuga imporditi Eestisse 12,7 mln liitrit õlut. Eestisse imporditud õlle maht oli enam-vähem sama mis 2007. aastal. Koguseliselt imporditi kõige enam õlut Soomest (3,9 mln liitrit), kuid seda toodi 39% väiksemas mahus kui aasta tagasi. Samal perioodil oli õlle eksport 17,3 mln liitrit, sellest 43% müüdi Lätti, 33% Leetu ja 21% Soome.

Tabel 6

Eesti õlleturu statistika

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud
Toodang, mln l	109,0	109,9	101,2
Import, mln l	11,2	12,6	12,7
Eksport, mln l	16,4	19,1	17,3
Müük siseturul, mln l	103,8	103,4	96,6
Isevarustuse tase, %	105,0	106,2	104,8
Kodumaise toodangu osakaal siseturu müügis, %	89,2	87,8	89,0

Allikas: Eesti alkoholiturg 2008. aasta 9 kuul, EKI. SA

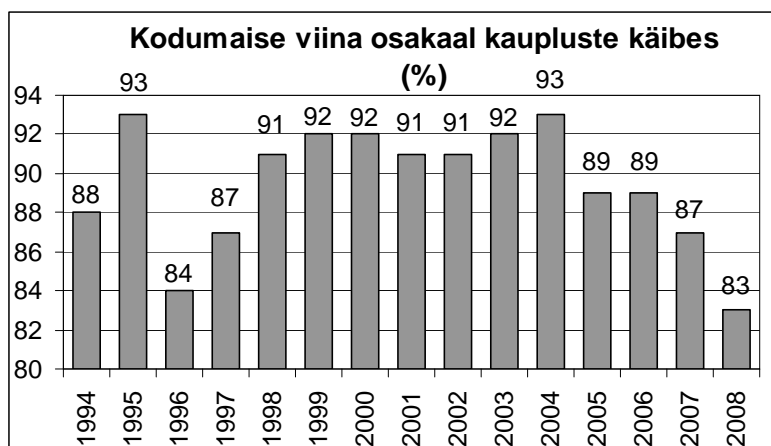
Viin

Kodumaise viina positsioon Eesti turul on tugev, sest müügi käibest suure osa moodustavad just kodumaised viinad. Kuid alates 2004. aastast on kodumaise viina osakaal kaupluste viinamüügi **käibes** pidevalt vähehaaval vähenenud. Langustrend jätkus ka 2008. aastal ning seda kiiremas tempos kui viimasel kolmel aastal, saavutades viimase 15 aasta rekordiliselt madala taseme. EKI poolt läbiviidud kauplusejuhatajate ja -spetsialistide küsitluse andmeil moodustas 2008. aasta mais kaupluste viinakäibest 83% kodumaine ja 17% importviin (tabel

Tabel 7

Kodumaise ja importviina osakaal kaupluste rahalises käibes (%)

	Eesti kokku		sh Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin
2008 mai	83	17	71	29	83	17	87	13
2007 mai	87	13	71	29	88	12	92	8
2006 mai	89	11	79	21	87	13	95	5
2005 mai	89	11	67	33	91	9	97	3
2004 mai	93	7	87	13	93	7	95	5
2003 mai	92	8	84	16	90	10	97	3
2002 mai	91	9	87	13	91	9	92	8
1996 mai	84	16	69	31	80	20	96	4

7). Seni oli madalaim kodumaise viina osakaal müügikäibes 1996. aasta 84%. Võrreldes 2007. aasta maikuuga Eestis toodetud viina positsioon Eesti turul nõrgenes nelja ja võrreldes 2006. aastaga kuue protsendipunkti võrra. Importviina osakaal müügikäibes suurenes märgatavalt Tallinnast väljaspool nii teiste linnade kui maapiirkondade kauplustes. Pealinnas jäi kodumaise viina osakaal kaupluste viinakäibes püsima aastatagusele tasemele.

2008. aasta mais oli müügil 31 **nimetust** kodumaist ja 23 nimetust importviina keskmiselt kaupluse kohta. See näitab, et viimaste aastate kodumaise viina valiku vähenemise ja importviina valiku kasvu trend jätkus ka 2008. aastal. Selline trend algas alates 2004. aastast (43 nimetust eesti ja 14 importviina) ja kestab siiani.

Kauplustes müügilolevast viina sortimendist (tootenimetustest) oli 2008. aastal 58% toodetud Eestis ja 42% oli importviin (2007.a vastavalt 67% ja 33%). Tallinna kauplustes oli viina valik suurem kui mujal - Tallinnas keskmiselt 43 nimetust kodumaist ja 59 nimetust importviina kaupluse kohta (2007.a mais vastavalt 49 ja 56). Teiste linnade kauplustes oli müügil 33 nimetust kodumaist ja 23 sorti importviina ning maakauplustes 24 nimetust Eestis toodetud ja

Tabel 8

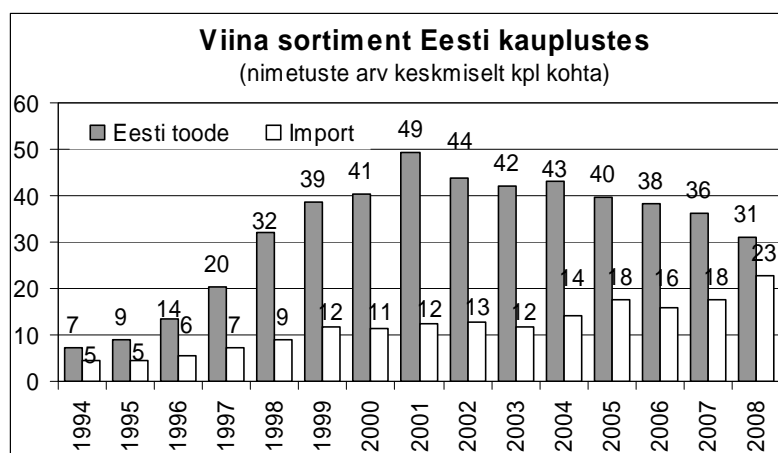
Viina sortimendi laius kauplustes
(nimetuste arv keskmiselt kaupluses)

	Eesti kokku		sh Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin
2008 mai	30.9	22.8	43.0	59.0	32.5	23.3	23.5	7.6
2007 mai	36.1	17.5	49.2	56.0	38.7	15.2	26.1	4.9
2006 mai	38.3	15.9	44.8	51.7	41.5	15.1	30.5	2.9
2005 mai	39.8	17.5	50.3	45.7	42.1	18.0	29.8	2.7
2004 mai	43.2	14.1	44.3	31.5	45.8	15.4	38.6	4.9
2003 mai	42.0	11.6	48.5	28.8	45.9	13.0	33.1	2.3
2002 mai	43.8	12.9	52.2	29.3	43.0	12.9	41.7	5.9
1996 nov	13.7	7.7	19.8	16.7	16.0	8.1	6.6	2.7

8 sorti importviina keskmiselt kaupluse kohta (tabel 8). Suurem on piirkondlik erinevus just importviinade osas. Tallinnas oli importviina valik kaupluses üle 2 korra suurem kui teiste linnade kauplustes ning ligi 8 korda suurem kui maakauplustes.

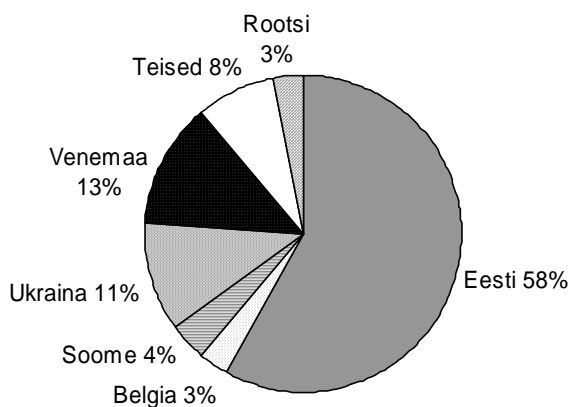
Importviina päritolumaade ring on viimase aastaga laienenud. 2008. aasta mais oli Eesti kauplustes müügil viina 22 erinevast riigist (2007.a 18 riigist). Müügilolevas importviina sortimendis oli sarnaselt viimastele aastatele ka 2008. aastal liidriteks Venemaa ja Ukraina (joonis 8). Tallinna kauplustes oli müügil keskmiselt 15 erinevat Venemaal ja 15 Ukrainas toodetud viina. 2008. aastal suurenes eriti ukraina viinade sortiment - võrreldes 2007. aastaga suurenes ukraina viinade osakaal kauplustes pakutavas viinade sortimendis 5%-dilt 11%-ni.

Joonis 7

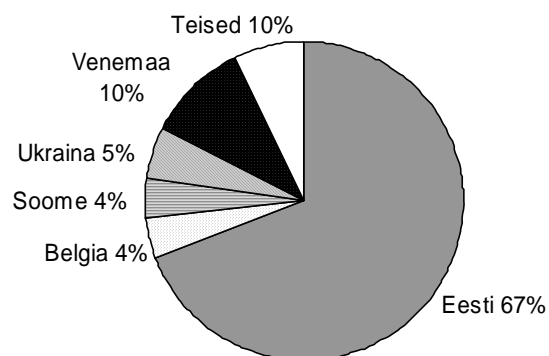

Joonis 8

Viina sortiment riigiti mais 2008

Viina sortiment riigiti mais 2007

Eestis on alates 2008. aasta II kvartalist valdav osa viinatootmisest koondunud vaid kahe suurtootja - AS Liviko ja AS Altia Eesti kätte. AS Onistar lõpetas viinatootmise. Väiksemas mahus toodab viina ka AS Liivi Heliis. Tootjate esialgsel andmel 2008. aastal viinatoodang Eestis vähenes. Samuti vähenes kaupmeeste sõnul nõudlus viina järele, kuna sarna-

selt teistele riikidele väheneb ka Eestis viina tarbimine ning suureneb veinide ja teiste lahjade alkoholsete jookide ostmine. Kaupmeeste hinnangul on kohalike viinatoodete kvaliteet ja ka pakendi disain jäänud toppama aastate tagusele tasemele, samal ajal kui teistest riikidest imporditud viinadel on atraktiivsem välimus ja kõrgem kvaliteet. Eriti sageli tõsteti esile Ukraina ja Peterburi huvitavates pudelites kvaliteetseid viinasid. Välisuristide viinaostudes on vähenenud viinade osakaal tervikuna, samuti ostetakse varasemast vähem odavaid kohvritesse pakendatud viinasid.

Müügilolevast Eestis toodetud viinast oli 2008. aasta mais 29% ja importviinast 38% pakendatud 0,7-1-liitristesse klaas- ja plastpudelitesse, 2007. aastal vastavalt 29% ja 48%. Ülejäänud olid üldiselt väiksemad pakendid. Aastaga suurenes importviinade sortimendis väiksemate kui 0,7 l viinade osakaal 10%-punkti võrra. Kaupmeeste hinnangul on nõudlus suurte 0,7-1-liitriste viinade järele vähenenud, seda eriti pärast suurt hinnatõusu. Nende arvates on viina importijad kohalikest tootjaist olnud paindlikumad ja arvestavad turul toimuvaid muutusi ning tarnivad tooteid rohkem tarbija nõudlust silmas pidades. Ukrainast sissetoodud viinadest oli 67% ja vene viinadest 64% pakendatud väiksemasse pudelisse kui 0,7 l.

2008. aasta mais **maksis** 1 liiter kodumaist viina keskmiselt 169.95 krooni ja importviin 270.31 krooni (tabel 9). Viimase aastaga kallines kodumaine viin keskmiselt 14% ja importviin 2%. Hinnatõusu põhjusteks oli sarnaselt õllega aktsiisimäärade tõus ja tootmiskulude kasv, sealhulgas eelkõige tooraine kallinemine. Nii kodumaine kui importviin oli Tallinna kauplustes jätkuvalt kallimad kui mujal Eestis. Seda tingib põhiliselt pealinna kauplustes kõrgema hinnaga viinade suurem osakaal sortimendis. Tallinna kaupluste sortimendis on palju ka selliseid viinatooteid, mida teiste piirkondade kauplustes ei müüda. Kodumaise viina keskmine hind Tallinnas oli 2008. aasta mais 4% kõrgem kui teistes Eesti linnades ja 16% kõrgem kui maapiirkonnas. Importviin oli Tallinnas keskmiselt 16% kallim kui teistes linna-

Tabel 9

Viina jaehind kauplustes
(0,7-1 liitrised pudelid, kr/1 km-ga)

	Eesti kokku		sh Tallinn		muud linnad		maapiirkond	
	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin	Eesti viin	Importviin
2008 mai	169.95	270.31	180.10	298.19	173.51	256.55	154.55	209.25
2007 mai	149.11	265.38	162.90	279.08	146.51	259.49	143.97	213.14
2006 mai	141.41	259.98	147.08	275.28	143.17	252.07	133.44	205.42
2005 mai	136.93	255.70	146.08	270.24	136.29	246.81	130.36	219.54
2004 mai	133.70	279.96	145.95	310.04	135.80	263.25	123.85	243.71
2003 mai	142.77	284.08	163.24	306.38	140.13	275.20	138.84	264.29
2002 mai	145.10	273.77	177.48	299.16	144.69	277.91	133.87	228.85
1996 mai*	99.00	166.70	101.00	171.60	98.00	169.60	99.90	146.90

* kogu sortimendi keskmine hind. sh 0.5 l jt

des ja 43% kallim maakauplustes müüdavast importviinast. Maakauplustes müügiloleva importviina sortimendis olid endiselt ülekaalus odavad Lätist, Leedust, Venemaalt ja Ukrainast sissetoodud viinad.

Odavaim Eestis toodetud viin maksis kauplustes 2008. aasta mais 109 kr/l ja kalleim 381 kr/l, madalaim importviina hind oli 115 kr/l ja kõrgeim 527 kr/l. Tugevamat hinnakonkurentsi pakuvad eesti toodetele läti, venemaa ja ukraina odavad viinad. Samas imporditakse Venemaalt ja Ukrainast Eestisse lisaks odavatele ka kalleid viinasid. Ukrainast sisseveetud viinadest oli kauplustes pakutavas sortimendis 60% ja vene viinadest 47% odavamad kui Eesti viinade keskmine hind 169.95 kr/l.

Tabel 10

Viina jaehinnad Eestis vastavalt tootjamaale 2005-2008.a
(0,7-1 liitrites pudelites, kr/l km-ga)

	2005	2006	2007	2008
Läti	146.40	146.90	149.10	169.90
Eesti	136.90	141.41	149.11	169.95
Leedu	-	-	-	200.70
Hollandi	-	-	-	209.10
Hispaania	-	227.10	201.30	211.30
Ukraina	221.10	239.10	226.20	221.20
Mehhiko	-	-	340.50	324.50
Kreeka	-	-	240.00	238.20
Saksamaa	-	-	270.20	267.40
Venemaa	248.90	265.20	266.40	269.20
Soome	232.10	219.10	232.00	271.70
Moldaavia	-	-	-	284.30
Suurbritannia	239.10	212.50	237.00	284.60
Brasiilia	-	295.50	-	294.80
Belgia	262.50	274.00	310.00	302.80
Itaalia	200.00	241.40	289.90	316.80
USA	-	-	193.20	335.00
Rootsi	288.40	305.80	313.50	352.60
Taani	-	-	159.90	370.00
Norra	209.10	212.90	-	-
Prantsusmaa	174.30	172.00	178.00	-
Poola	199.30	221.40	-	-

2008. aasta 9 kuuga **toodeti** Eestis tootjate andmetel 10,9 mln liitrit viina (4,1 mln l absoluutalkoholis), mida on 8,8% vähem kui 2007. aasta 9 kuuga. Statistikaameti andmetel toodi 2008. aasta 9 kuuga Eestisse sisse 4,46 mln liitrit viina (absoluutalkoholis). Osa sellest läks kodumaise viinatootmise tooraineks, osa müüdi siseturul ning osa reeksporditi. Esialgsetel hinnangutel müüdi 2008. aasta 9 kuuga Eesti turul 4,3 mln liitrit viina (absoluutalkoholis) ehk

Eesti viinaturu statistika

	2006 9 kuud	2007 9 kuud	2008 9 kuud
Toodang, tuh l absoluutalkoholis	3439,0	4522,0	4123,0
Import*, tuh l absoluutalkoholis	567,7	786,0	1162,0
Eksport, tuh l absoluutalkoholis	574,8	799,3	954,0
Müük siseturul, tuh l absoluutalkoholis	3431,9	4508,7	4331,0
Isevarustuse tase, %	100,2	100,3	95,2
Kodumaise toodangu osakaal siseturu müügis, %	83,5	82,6	76,9

* ilma tooraineks kasutatud importviinata

Allikas: Eesti alkoholiturg 2008. aasta 9 kuul, EKI. SA

4% vähem kui aasta tagasi. Seega ligi 77% Eestis müüdud viinast oli kodumaine, ülejäänud import. Viimastel aastatel on kodumaise viina osakaal siseturul vähenenud ning seega on ka kohalike viinade konkurentsipositsioon võrreldes varasemate aastatega nõrgenenud.

Kokkuvõte

Kodumaise õlle osakaal Eesti kaupluste müügikäibes oli 2008. aasta mais viimaste aastate madalaim - 87%. 13% õlle müügikäibest kauplustes andsid importõlled. Kogu Eesti turul müüdnud õlle kogusest moodustas kodumaine õlu 89% ning see on viimasel kolmel aastal püsinud suhteliselt stabiilsena. Seega eesti õlle positsioon koduturul püsib tugev, kuid kauplustes müügi osakaalu vähenemine näitab turuosa vähenemise ohu märke.

Kauplustes müügiloleva õlle sortimendist oli 2008. aasta mais 60% pärit Eesti tootjatelt ja 40% imporditud. Müügiloleva õlle sortimendi laius võrreldes 2007. aastaga oluliselt ei muutunud, endiselt oli müügil 42 nimetust kodumaist ja 28 sorti importõlut keskmiselt kaupluse kohta. Tallinnas oli müügil 47 kodumaist ja 95 importõlut, teiste linnade kauplustes 44 kodumaist ja 27 importõlut ning maapiirkonna kauplustes 37 kodumaist ja 3 importõlut.

Importõlut oli kauplustes müügil kokku 25 riigist, neist suurim oli tšehhi õlle valik (4,8 nimetust keskmiselt kaupluse kohta; osakaal õllesortimendis 17%). Saksa õlut oli müügil keskmiselt 4,2 (osakaal õllesortimendis 15%) ja vene õlut 4 nimetust kaupluse kohta (14%).

2008. aastal oli kauplustes müügilolevast kodumaisest õllesortimendist 79% pakendatud pudelisse ja 21% plekkpurkidesse (2007.a vastavalt 93% ja 7%).

Müügilolevast kodumaisest purgiõlle valikust olid 76% 0,5-liitrised, 13% 0,33-liitrised ja 11% pakendatud 24x0,33-liitristesse karpidesse. 2007. aastaga võrreldes oli 0,5-liitriste purkide osakaal suurenenud ühe ning 24x0,33-liitristesse karpidesse (nn kohvrid) pakendatud õlle osakaal 4%-punkti võrra. Eraldi müüdnud väikeste purkide osakaal sortimendis vähenes 5%-punkti võrra. Importõllest oli 63% pudelites ja 37% purgiõlu.

Kodumaine purgiõlu maksis 2008. aasta mais keskmiselt 26.24 kr/l ja importõlu 32.10 kr/l, need olid vastavalt 13,3% ja 12,9% kallimad kui 2007. aastal.

2008. aasta mais moodustas 83% kaupluste viinakäibest kodumaine ja 17% importviin. Kodumaise viina turupositsioon on küll veel tugev, kuid see on alates 2004. aastast nõrgenenud ning langustrend jätkus ka 2008. aastal.

Kodumaist viina oli müügil 31 ja importviina 23 nimetust keskmiselt kaupluse kohta. Kodumaise viina sortiment vähenes ja importviinal suurenes võrreldes aastatagusega. Importviin oli pärit 22-st riigist ning võrreldes 2007. aastaga oli sortiment 6 toote võrra rikkalikum. 30% müügilolevast importviina sortimendist oli pärit Venemaalt ja 26% Ukrainast. 2007. aastal vastavalt 32% ja 12%. Ukraina viina osakaal kasvas aastaga 14%-punkti võrra.

Müügilolevast eesti viinast oli 2008. aasta mais 29% ja importviinast 38% pakendatud 0,7-1-liitristesse klaaspudelitesse (2007.a vastavalt 29% ja 48%).

2008. aasta mais maksis kohalik 0,7-1-liitrisel pudelil viin keskmiselt 169.95 kr/l ja importviin 270.31 kr/l. Aastaga kallines kodumaine viin 14% ja importviin 2%.

Kokkuvõttes oli 2008. aasta mais nii kodumaise õlle kui viina positsioon Eesti turul endiselt hea. Eesti õlletootjate AS Saku Õlletehase ja AS A. Le Coq tuntumad õllemargid on hinnatud ka väljaspool Eestit. Eesti viina positsioon püsib kõrge tänu madalamale hinnatasemele võrreldes sama kvaliteediga importtoodetega ning tuntud kaubamärkidele. Kuid viina osas on näha mõningast kodumaise toodangu turupositsiooni nõrgenemist.